

WERKSESSIE

1

**ONDERWIJS EN ZORG DOEN
HET SAMEN MET OUDERS EN
KINDEREN/JONGEREN!**

WERKSESSIE

2

**REIS
VAN DE
LEERLING**

WERKSESSIE

3

**TRAUMA INFORMED CARE (TIC);
VERDER KIJKEN DAN HET
ZICHTBARE GEDRAG!**

WERKSESSIE

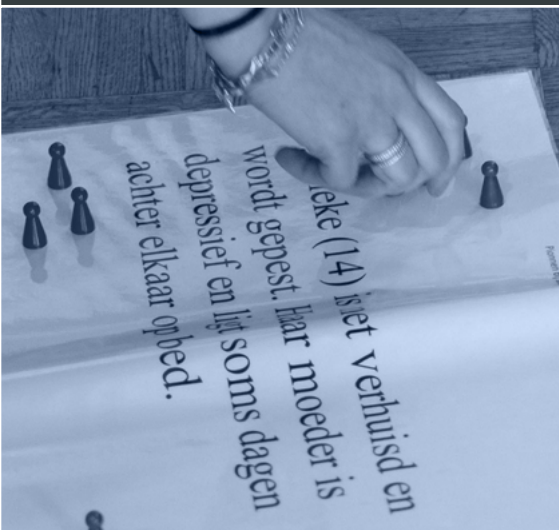
4

**VEILIGHEID
IS EEN
KEUZE**

WERKSESSIE

5

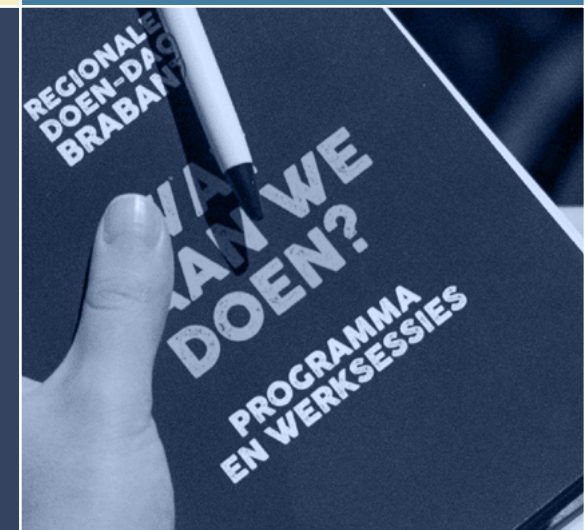
**SAMEN
WERKEN AAN
DE BASIS**

DE WERKSESSIES

REGIONALE DOEN-DAG BRABANT

VERSTEVIGEN VAN DE PEDAGOGISCHE BASIS 'ONDERWIJS EN ZORG DOEN HET SAMEN!'

WERKSESSIE

6

**OPEN
YOUR
MIND-SET-GO!**

WERKSESSIE

7

**MOTIVEREN
KUN JE
LEREN**

WERKSESSIE

8

**INTUÏTIEF
REFLECTEREND
LEREN**

WERKSESSIE

9

**EEN PEDAGOGISCHE
BASIS VOOR SLIMME
THUISZITTERS**

WERKSESSIE

10

**RAVELIJN
AGORA**

VER·STE·VI·GEN

1)Aanhalen 2) Consolideren 3) Hechter maken 4) Ondersteunen 5) Sterker maken 6) Versterken

Het woord “verstevigen” omvat zowel fysieke als figuurlijke betekenissen. Fysiek gezien verwijst het naar het proces waarbij iets sterker, steviger of meer solide wordt gemaakt, zoals bij het versterken van een gebouw of een brug door toevoeging van materialen of verbetering van de constructie. In een figuurlijke context wordt “verstevigen” vaak toegepast op het versterken van een visie, plan of standpunt. Dit houdt in dat de geloofwaardigheid, overtuigingskracht en impact van een idee worden versterkt door argumentatie, bewijsvoering of het betrekken van relevante stakeholders. Kortom, “verstevigen” impliceert zowel het versterken van fysieke structuren als van ideeën, visies en standpunten door middel van onderbouwing, analyse en betrokkenheid.

VRIJDAG 8 MAART 2024
HET TURFSCHIP, ETTEN-LEUR

DE WERKSESSIES
REGIONALE DOEN-DAG BRABANT

INTRODUCTIE

Behalve geluisterd, genetwerkt, misschien op andere gedachten gebracht en geïnspireerd geraakt door hoe anderen het doen, werd er ook gewerkt op de Regionale Doen-Dag Brabant. Deelnemers konden kiezen uit maar liefst tien werksessies waarvan ze er verspreid over de dag twee konden bijwonen. Hier volgt een korte impressie van de inhoud en de opbrengsten van de werksessies.

ONDERWIJS EN ZORG DOEN HET SAMEN MET OUDERS EN KINDEREN/ JONGEREN!

Noëlle Pameijer

Kinder- en jeugdpsycholoog en trajectbegeleider bij Stichting Elan en SWV Passend Onderwijs Unita. Al zo'n 30 jaar werkt ze met veel plezier in het onderwijs samen met leraren, begeleiders, ouders, kinderen/jeugdigen en hulpverleners, eerst in Nijmegen, toen in Amsterdam en sinds

2000 in Hilversum e.o.

Voor meer informatie:

hgw-noelle-pameijer.nl

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

Noëlle Pameijer is een van de grondleggers van het Handelingsgericht Werken (HGW). Zij werkt als Kinder- en jeugdpsycholoog en trajectbegeleider bij Stichting Elan en SWV Passend Onderwijs Unita. Haar werksessie ging over de kracht van constructieve communicatie in de samenwerking. Hoe verhoog je de impact van een overleg waaraan naast onderwijs en zorg ook ouders en kinderen deelnemen? Hoe zorgen we ervoor dat iedereen kan zeggen en vragen wat hij/zij wil?

Hoe doe je dat?

- Maak gebruik van effectieve feedback en groeitaal;
- Van balend leren naar stralend leren: in plaats van een telefoontje plegen waardoor de ouder wordt overvallen voortaan eerst even aankondigen;
- Neem een constructieve basishouding aan: we doen dit samen!
- Probeer geen schuldige aan te wijzen en zoek de oplossing eerst bij jezelf. Als docenten bijvoorbeeld onvoldoende pedagogische vaardigheden of gesprekstechnieken lijken te beheersen kan je het team een training aanbieden;
- Als je niet weet wat je moet zeggen, beschrijf je wat je ziet;
- In het VO krijgen jongeren soms de mogelijkheid om hun favoriete docent mee te nemen naar het gesprek en het gesprek met die docent voor te bereiden.

Op de website www.hgw-noelle-pameijer.nl heeft Noelle veel informatie en tools beschikbaar gesteld, waaronder '10 aandachtspunten voor professionals', '6 stappen voor overleg' en 'de drie cirkels van HGD-light'. Dit alles onder het motto: informatie hebben is macht, informatie delen is kracht!

REIS VAN DE LEERLING

AGEETH BOVERHUIS
Sparringpartner Gedragswerk

Reis naar
ontwikkeling
(je kan het niet
alleen)

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

Ageeth Boverhuis is sparringpartner bij Gedragswerk. Het doel van Gedragswerk: beweging brengen in vastzittende systemen die belemmeren dat jongeren in ontwikkeling zijn of komen. Dat kan onder meer met het vliegwiel WEL in Ontwikkeling. In haar werksessie vertelde Ageeth over de reis die een leerling maakt binnen WEL in Ontwikkeling. Voor een andere benadering en proactieve strategieën kunnen we de uitdaging van 'thuiszitten en verzuim' in het onderwijs ombuigen naar groei en ontwikkeling. Samen zorgen we voor een onderwijssysteem waarin elke leerling WEL tot ontwikkeling kan komen.

Hoe doe je dat?

- Maak een reis naar ontwikkeling (zie de presentatie);
- Maak ruimte;
- Blijf je verwonderen;
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat;
- 'Luister de jeugdige tevoorschijn'.

Meer informatie over WEL in Ontwikkeling kun je vinden op de volgende websites:

- [WEL in ontwikkeling](#)
- [WEL in Ontwikkeling - De weg terug naar school | Nieuwsbericht | Nationaal Programma Onderwijs \(nponderwijs.nl\)](#)
- [gedragswerk.nl](#)

Hoe nemen wij ervaringen mee in
dagelijks werk?

TRAUMA INFORMED CARE (TIC); VERDER KIJKEN DAN HET ZICHTBARE GEDRAG!

LOES VAN AMELSVOORT (L)

Trainer en beleidsmedewerker
traumasensitief lesgeven KEC Onderwijs/
Coach traumasensitief lesgeven VSO De Kei
cluster 4

SASKIA BOOGERT (R)

Gedragswetenschapper KEC Onderwijs
bij Koraal

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

Loes van Amelsvoort is trainer en beleidsmedewerker traumasensitief lesgeven bij KEC Onderwijs en coach traumasensitief lesgeven op VSO De Kei cluster 4. Saskia Boogert is gedragswetenschapper en werkt als trainer en beleidsmedewerker traumasensitief lesgeven bij KEC Onderwijs van Koraal. Hun werksessie begon met een kind dat gedrag vertoont dat voor de omgeving moeilijk te verklaren is: van heel druk tot teruggetrokken en van agressief tot angstig. Er is dan mogelijk sprake van ontregeling. De basis van deze ontregeling kan in ervaringen uit het verleden liggen. Het zichtbare gedrag is slechts het topje van de ijsberg. Wat maakt dat dit kind zich zo gedraagt? En wat zijn de onderliggende behoeften?

Koraal heeft besloten om op het gebied van jeugdhulp en onderwijs te gaan werken met Trauma Informed Care (TIC), een werkwijze met meer oog voor verbinding, veiligheid, regulatie en met meer aandacht voor de impact van ingrijpende jeugdervaringen en de effecten op de hersenen, emoties denkpatronen en het uiteindelijke gedrag. Deze werkwijze houdt bovendien rekening met de impact op de medewerkers die ermee aan de slag gaan.

Wat werkt goed?

- Wees je bewust van spanning en emoties bij jezelf;
- Zoek naar manieren om de veerkracht te vergroten;
- Kijk onder de oppervlakte, zodat je gedrag van getraumatiseerde kinderen kunt herkennen als mogelijke symptomen van trauma;
- Verander vanuit relatie;
- Wees als professional een sparringpartner voor de jeugdige.

Meer informatie over Trauma Informed Care (TIC) kun je vinden op [Trauma Informed Care \(koraal.nl\)](https://www.koraal.nl)

VEILIGHEID IS EEN KEUZE

ACHRAF AL KHOLALI (R)

Talentbegeleider van Opendoor

BJORN CANFIJN (L)

Talentbegeleider van Opendoor

Achraf en Bjorn zijn talentbegeleiders bij Opendoor. In deze werksessie zoomden zij in op de stelling: 'de kinderen van nu, zijn niet de kinderen van toen'. Kun je aansluiten bij wat deze generatie vraagt en ben jij in staat hun gedrag te begrijpen? Wat kunnen wij morgen anders doen om een omgeving te realiseren waarin talent gestimuleerd wordt?

Wat werkt goed?

- Veiligheid is de basis onder alles wat we doen;
- Als hulpverlener leer je dat je een grote invloed hebt op het gevoel van veiligheid. Dat betekent: je doet ertoe en je moet instaan voor wat je doet;
- Het belangrijkste is: maak verbinding - voer gesprekken, ga samen voetballen, toon oprecht belangstelling;
- Ongemotiveerde jongeren bestaan niet. Kijk altijd naar de context: het gezin en het netwerk;
- Werk vanuit het talent: wat kan en wil de leerling in het hier en nu?
- Maak de jongeren verantwoordelijk: benut hun eigen oplossingsvermogen!

Meer informatie op stichtingopendoor.nl

SAMEN WERKEN AAN DE BASIS

MARIEKE RICHTERS (P8)

Projectleider Jeugd Gemeente Breda

SJON DE WAAL (P9)

Directeur-bestuurder RSV Breda e.o. VO

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

Marieke Richters is projectleider Jeugd bij de gemeente Breda en Sjon de Waal directeur-bestuurder van Regionaal Samenwerkingsverband VO Breda. In hun werksessie lieten zij zien dat preventief werken alleen mogelijk is als we samen anders gaan organiseren, samenwerken en opleiden. De twee grootste veranderingen zijn het werken vanuit een gezamenlijke maatschappelijke opgave. Niet het oplossen van problemen staat centraal, maar het voorkomen ervan. Hoe doen ze dat in Breda? (zie de plaat 'samen werken aan de basis in en met het onderwijs' in de presentatie)

- **Domeinoverstijgend organiseren**
 - Gedeelde visie en ambitie;
 - Inhoudelijke samenhang;
 - Grondig en duurzaam samenwerken, waar nodig voorbij wettelijke taken en kaders;
 - Gelijkwaardige partners;
 - Gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs en gemeenten;
 - Stevige bestuurlijke afspraken;
- **Andere manier van werken op het snijvlak van onderwijs en zorg**
 - Van onderwijs-zorgarrangementen naar een aangepaste onderwijs- en ontwikkel-situatie in een reguliere setting met waar nodig (tijdelijk) meer ondersteuning;
 - Van individueel curatief naar collectief preventief;
 - Integratie met andere ontwikkelingen binnen onderwijs en zorg;
- **Anders opleiden van de professional**
 - Vaardigheden voor een collectieve aanpak;
 - Kijken door elkaars bril met zicht op totale belevingswereld van jongere;
 - Normaliseren: hobbels horen bij het leven;
 - Preventief werken door het bevorderen van beschermende factoren.

Wat betekent dat concreet? O.a.

- Van individuele beschikkingen naar meer collectieve beschikkingen;
- In de pedagogische basis van Wijk-Onderwijs-Familie staat de leerling centraal;
- Los van de systemen en kijken 'Wat kan wel?'
- Zorgaanbieders gaan het onderwijs IN;
- Iedereen spreekt elkaars taal.

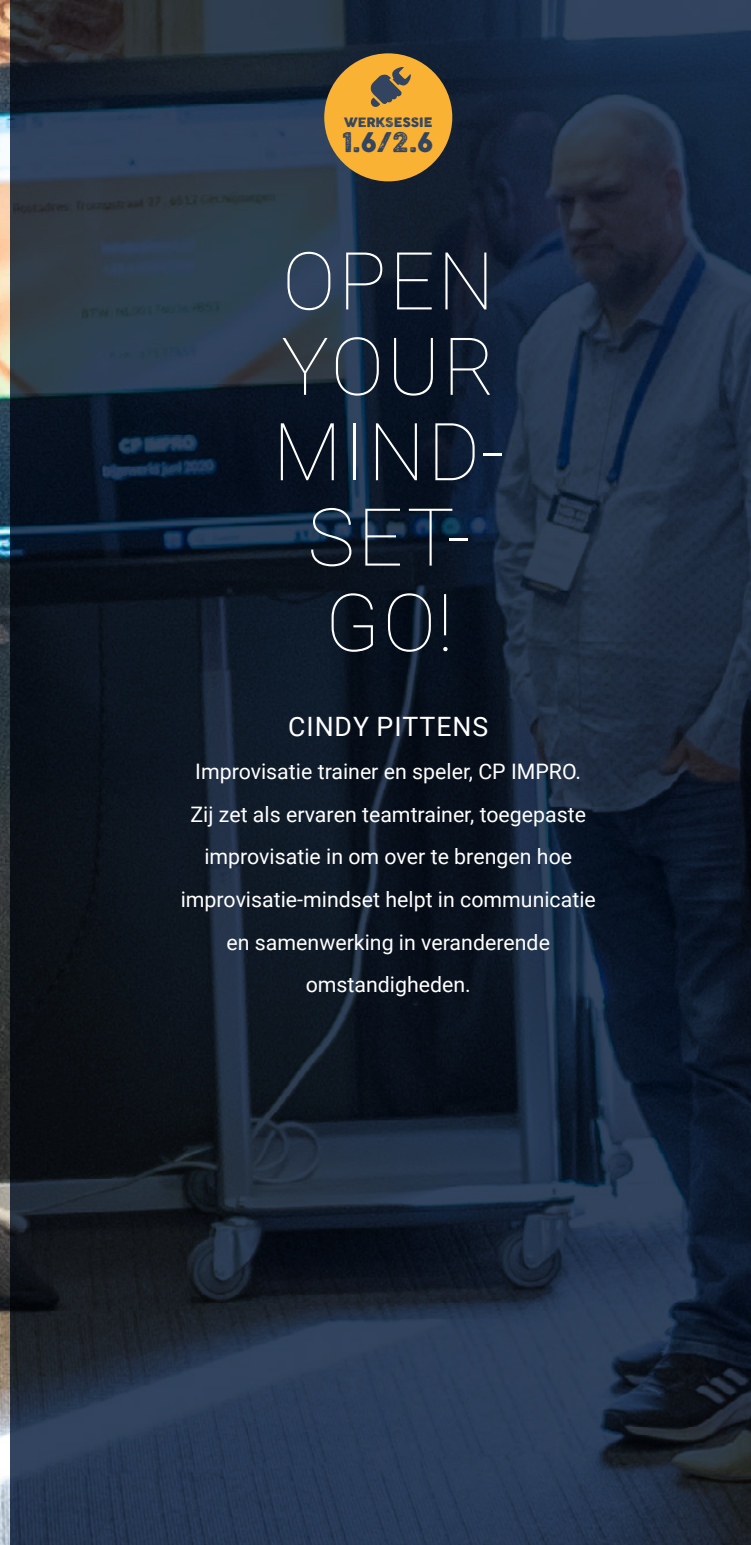
Meer informatie is terug te vinden op de website web.doendagbrabant.nl/werksessies.

OPEN YOUR MIND- SET- GO!

CINDY PITTENS

Improvistatie trainer en speler, CP IMPRO.
Zij zet als ervaren teamtrainer, toegepaste
improvistatie in om over te brengen hoe
improvistatie-mindset helpt in communicatie
en samenwerking in veranderende
omstandigheden.

Cindy Pittens is improvisatietrainer en speler. Ze traint onder andere de improvisatie-mindset ter verbetering van samenwerking en communicatie bij organisaties en teams. In haar werksessie liet zij zien dat het versterken van de pedagogische basis vraagt om nieuwe samenwerking en verbinding, door over de eigen grenzen heen te durven kijken en heilige huisjes te verlaten. Hiervoor bestaat geen kant-en-klare formule met heldere verwachtingen, maar het is een dynamisch proces, waar de antwoorden sámen gevonden worden.

Deze werksessie bracht inzichten en gesprekstoetsen uit de impro-mindset. Met behulp van rake, interactieve oefeningen maakten de deelnemers kennis met hoe ons brein reageert op veranderende omstandigheden. Hoe we kunnen genieten van samenwerking en verbinding. Maar ook hoe we onszelf soms beschermen tegen onvoorspelbaarheid en hoe we geneigd zijn uit verbinding te gaan in dergelijke omstandigheden. Terwijl de kracht juist ligt in de verbinding en gedeelde kennis en ervaring.

Meer informatie op cpimpro.nl

Hannah de Blaeij is Young Impact trainer. Stichting Young Impact is sinds 2016 actief in het onderwijs. De stichting heeft inmiddels veel ervaring met het bereiken van jongeren, het ontdekken waar hun talenten liggen en hoe ze die kunnen inzetten op dat wat zij belangrijk vinden! De kunst is de motivatie van jongeren aan te spreken. Hoe doe je dat?

- Alle jongeren hebben talenten en kunnen daarmee impact maken;
- Drijfveren kleuren dingen die we doen: wat hebben de jongeren nodig? Wat zijn hun drijfveren?
- Je hebt de drie psychologische basisbehoeften - autonomie, competentie en verbinding - nodig om motivatie te creëren;
- Competentie kan je beïnvloeden door
 - In te zetten op de relatie;
 - Aan te sluiten op talenten;
 - Succeservaringen op te laten doen;
 - Activerende werkvormen te gebruiken.

Meer informatie over Stichting Young Impact op [Ontdek je talent en kom in actie - Young Impact](#)

MOTIVEREN KUN JE LEREN

HANNAH DE BLAEIJ

Young Impact trainer

INTUITIEF REFLECTEREND SCHILDEREN

MEES VAN DE VOREN

Kunstenaar

Mees is op zijn 16de uitgevallen in het schoolsysteem. Rond die tijd heeft hij zijn eerste zelfportret gemaakt, niet van zijn uiterlijk, maar van zijn innerlijk. Dit is sindsdien een serie geworden: elke keer dat hij een mentale ontwikkeling doormaakte heeft hij een nieuwe gemaakt. Het mooie aan deze schilderijen is dat hij door het intuïtieve schilderen veel van zichzelf heeft ontdekt.

Samen met Sascha, een 18-jarige kunstenaar die net als hij uit het systeem gevallen is, namen ze de deelnemers mee in dit proces. Elke deelnemer maakte een tekening. Mees gaf daarbij het advies om na zes maanden tot een jaar terug te kijken naar de eigen tekeningen. Daarmee kan je je eigen groei en worstelingen herontdekken en op die manier kun je reflecteren, mogelijk nieuwe ontdekkingen doen en wellicht nieuwe emoties of inzichten ervaren.

De kunst van Mees en Sascha dienen als een krachtige herinnering aan de waarde van creativiteit als middel tot persoonlijke groei en zelfreflectie. Benieuwd naar het werk van Mees en Sascha? Neem dan een kijkje op de website van Mees: spacegambler.nl of Instagram: [@spacegambler](https://www.instagram.com/spacegambler) of de Instagram van Sascha: [@OveralDieoogjes](https://www.instagram.com/OveralDieoogjes).

SLIMME THUISZITTERS

JEROEN WIEGERAAD

Coördinator ohvdelta SWV ROOS VO

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

Jeroen Wiegerraad werkt als coördinator bij Markland Oudenbosch OHV Delta, een tussenvoorziening voor VO-leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid en thuiszittersproblematiek. In deze unieke setting hebben onderwijs en zorg hun krachten gebundeld. Door een bijzondere samenwerking tussen mentoren en coaches streven ze ernaar om gelijktijdig didactische en pedagogische doelen te behalen. Het vergroten van het welbevinden van de leerlingen binnen een schoolse setting staat centraal. Samen bouwen ze aan een omgeving waarin leerlingen opnieuw kunnen groeien en bloeien.

Wat kunnen we leren van OHV Delta?

- Er wordt verwacht dat ouders de mentoren onvoorwaardelijk steunen in de pedagogische aanpak en samen met de leerling eventuele problemen uit komen spreken;
- Stimuleer wat de jongere zelf kan, ga naast de jongere staan;
- Weerstand zorgt voor groei!
- Zet ouders in hun kracht als ouder;
- Stel doelen op vanuit het kind zelf;
- Ruim veel tijd in voor persoonlijke ontwikkeling.

Meer informatie over OHV Delta via [deze link](#) en in de presentatie van de werksessie.

Het aantal 'thuiszitters' blijft hoog. Voor sommige van deze leerlingen lijken onderwijszorgarrangementen op zorgboerderijen een uitkomst. Het doel van onderwijszorgboerderijen is dat leerlingen zich weer ontwikkelen, weer zin krijgen in leren en uiteindelijk terug kunnen stromen naar het onderwijs. Een goede samenwerking tussen de zorgboerderij, scholen, gemeenten en andere betrokken instanties is daarvoor essentieel.

In 2021 is een onderzoek gestart bij tien van deze voorzieningen waarbij het programma, de ontwikkeling van leerlingen, werkzame elementen, resultaten en knelpunten in kaart worden gebracht.

Wat zijn de bevindingen tot nu toe?

- Elk kind wil leren, wil zich ontwikkelen;
- De kracht van onderwijszorgboerderijen is dat zij het kind centraal zetten;
- Onderwijszorgboerderijen nemen belemmeringen voor het leren weg, waardoor kinderen weer tot leren komen;
- Door afname van problemen neemt het zelfvertrouwen toe;
- Bij een succesvolle periode op een onderwijszorgboerderij is er ook aandacht voor ouders, de thuissituatie, trauma en preventie;
- Onderwijs en zorg zijn niet strikt te scheiden, hoewel dit in de financiering wel het geval is: onderwijsgeld mag niet aan zorg worden besteed en andersom. Zorg daarom voor een stevige verbinding tussen onderwijs en zorg, en werk vanuit één visie.

- Veerle en Liv
- Leerling Y
- Leerling I
- Leerling E
- Leerling F

RAVELIJN AGORA

MARJON LEFFERS

Coach Agora - 't Ravelijn

[LINK NAAR PRESENTATIE](#)

MET ANDERE OGEN OOGST KAART

VRAAG 2
WELK INZICHT OF IDEE
DAT JE VANDAAG HEBT OPGEDAAN,
GA JE DIRECT TOEPASSEN IN JE WERK?
ÉN HOE GA JE DAT DOEN?

Iemand tevoorschijn luisteren

MET ANDERE OGEN OOGST KAART

Wij zijn heel benieuwd wat deze dag jou gaat brengen en wat je 'met andere ogen' hebt opgehaald (ge-OOG-st). Door deze ideeën op papier te zetten kan je daarnaast ook anderen inspireren. Op deze OOG-st kaart vind je dan ook twee vragen. De antwoorden hierop benutten we graag voor het verslag en onze website. Je kunt de kaart aan het einde van de dag of tussendoor inleveren in de OOG-stbus.

VRAAG 1
WAARVAN GINGEN JOUW OGEN
VANDAAG STRALEN?

- De goede praktijkvoorbeelden
- Een wethouder die vergelijkbare visie heeft als ik vanuit een SWV.

Z.O.Z

REGIONALE
DOEN-DAG
BRABANT

MET ANDERE OGEN OOGST KAART

VRAAG 2
WELK INZICHT OF IDEE
DAT JE VANDAAG HEBT OPGEDAAN,
GA JE DIRECT TOEPASSEN IN JE WERK?
ÉN HOE GA JE DAT DOEN?

*Nog meer vragen, nog beter
Luisteren, minder praten en
vooral nog meer samen
ontwikkelen en ook echt doen
en (uit)proberen!*

Mogen we jouw naam vermelden op het moment dat we jouw antwoord opnemen in ons verslag of op onze website? Noteer dan hier jouw naam:

Sander Hage (Biezonderwijs)

Z.O.Z

REGIONALE
DOEN-DAG
BRABANT

MET ANDERE OGEN OOGST KAART

VRAAG 2
WELK INZICHT OF IDEE
DAT JE VANDAAG HEBT OPGEDAAN,
GA JE DIRECT TOEPASSEN IN JE WERK?
ÉN HOE GA JE DAT DOEN?

*"Wat heeft ik te zeggen
en wat zie ik jullie?"*

Mogen we jouw naam vermelden op het moment dat we jouw antwoord opnemen in ons verslag of op onze website? Noteer dan hier jouw naam:

Z.O.Z

REGIONALE
DOEN-DAG
BRABANT

MET ANDERE OGEN OOGST KAART

VRAAG 2
WELK INZICHT OF IDEE
DAT JE VANDAAG HEBT OPGEDAAN,
GA JE DIRECT TOEPASSEN IN JE WERK?
ÉN HOE GA JE DAT DOEN?

*"Wat heb je nodig?" moet men vragen
zonder relatie tot een doel.*

Mogen we jouw naam vermelden op het moment dat we jouw antwoord opnemen in ons verslag of op onze website? Noteer dan hier jouw naam:

Z.O.Z

REGIONALE
DOEN-DAG
BRABANT

*'kennis hebben is macht,
kennis delen is kracht'
'Balend leren / Stralend leren'
'Geen overleg zonder voorbereiding'*

Mogen we jouw naam vermelden op het moment dat we jouw antwoord opnemen in ons verslag of op onze website? Noteer dan hier jouw naam:

Janneke Duijzer

Z.O.Z

REGIONALE
DOEN-DAG
BRABANT

COLOFON

Organisatie Met Andere Ogen Doen-Dag

Vera Naber, netwerkgeregisseur Met Andere Ogen

Jazz van Strijland, programma adviseur Met Andere Ogen

Tekst

Richard Stuivenberg Producties / Uitgeverij HENS

Fotografie

Marian Schutte

Vormgeving

Duncan Baumbach, Wit Communicatie

REGIONALE DOEN-DAG BRABANT IS TOT STAND GEKOMEN DOOR

Samenwerkingsverband RSV Breda e.o. Voortgezet Onderwijs
Samenwerkingsverband RSV Breda e.o. Primair Onderwijs
Portvolio, samenwerkingsverband voortgezet onderwijs in de regio Tilburg
Plein 013, partners in passend onderwijs
Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Roosendaal
Samenwerkingsverband PO3002

Samenwerkingsverband Brabantse Wal
Jeugdhulp West-Brabant West
Jeugdhulp Regio West Brabant Oost
Gemeente Breda
Gemeente Tilburg
Netwerk Met Andere Ogen

PORTVOLIO
PASSEND ONDERWIJS REGIO TILBURG VO

